

DOI : 10.33274/2079-4762-2024-55-1-24-33

JEL : F21, E22

УДК 339.727.22

Лижник Ю. Б.,
старший викладачДонецький національний університет економіки
і торгівлі імені Михайла Туган-Барановського,
м. Кривий Ріг, Україна,
e-mail: lyzhnyk_ub@donnuet.edu.ua**Бочарова Ю. Г.,**
доктор екон. наук,
професор
Підгальний А. С.,
магістрант

e-mail: bocharova@donnuet.edu.ua

e-mail: pidhalnyi@donnuet.edu.ua

РЕЙТИНГОВИЙ АНАЛІЗ ДИНАМІКИ ПРЯМИХ ІНОЗЕМНИХ ІНВЕСТИЦІЙ В УКРАЇНУ

UDC 339.727.22

Lyzhnyk Yu. B.,
Senior LecturerMykhailo Tuhon-Baranovskyi Donetsk
National University of Economics and Trade,
Krivyi Rih, Ukraine,
e-mail: lyzhnyk_ub@donnuet.edu.ua**Bocharova Yu. G.,**
Doctor of Economic Sciences,
Professor
Pidhalnyi A. S.,
Master

e-mail: bocharova@donnuet.edu.ua

e-mail: pidhalnyi@donnuet.edu.ua

RATING ANALYSIS OF THE DYNAMICS OF FOREIGN DIRECT INVESTMENT IN UKRAINE

Мета. Метою статті є проведення рейтингового аналізу динаміки прямих іноземних інвестицій в Україну та визначення пріоритетних областей та галузей інвестування, основних країн-іноземних інвесторів.

Методи. Під час проведення дослідження було застосовано: метод аналізу (для дослідження динаміки прямих іноземних інвестицій в Україну), метод порівняння (для порівняння обсягів ПІІ між різними областями, різними галузями та за країнами отримання), графічний метод (для відображення динаміки нормованого рейтингу країн-лідерів за обсягом інвестицій в Україну) метод нормування (для нормування показників надходження ПІІ від різних країн в Україну протягом 2019-2022рр.) та рейтинговий метод (та для побудови рейтингу областей та рейтингу галузей України, що отримували найбільше ПІІ протягом досліджуваного періоду).

Результати. У результаті проведеного дослідження було складено рейтинги областей України за рівнем отримання ПІІ та проаналізовано зміну цих рейтингів впродовж 2020-2022рр. Визначено, що у 2020-2022 рр. фіксувалося: значне зростання інвестицій у 2021 р.; доволі подібне розташування областей у рейтингу 2020 р. та 2022 р.; підвищення інвестиційної привабливості західних областей України з початком повномасштабного вторгнення.

У докризові роки (2019 р. та 2021 р.) основними країнами-іноземними інвесторами України були країни Європейського Союзу, зокрема Кіпр та Нідерланди. У кризові роки (2020 р. - пандемія COVID-19, 2022 р. - повномасштабне вторгнення росії в Україну) рейтинг країн-інвесторів очолювали Швейцарія, Сполучене Королівство та Люксембург. У 2022 р. обсяг ПІІ від кожної країни зменшився майже в 10 разів у порівнянні з довоєнним 2021 р., тобто

повторилася кризова динаміка зміни ПІІ, характерна для пандемічного 2020 р. У 2019 р. та 2021 р. відповідно інвестиції від кожної з топових країн-інвесторів становили близько 5 млрд. доларів США. У той час як у кризові 2020 р. та 2022 р. обсяги інвестицій із зазначених вище країн значно зменшилися, складаючи близько 500 млн. доларів та 350 млн. доларів відповідно.

За результатами проведеного дослідження побудовано рейтинги галузей України за рівнем залучення ПІІ та проаналізовано зміну цих рейтингів впродовж 2020-2022 рр. Установлено, що у 2021 р. найбільш привабливими для іноземних інвесторів були ресурсоємні галузі промисловості, такі як добувна, переробна, металургійна тощо) У 2020р. та 2022р. – галузі фінансової діяльності, торгівлі та телекомунікацій.

Ключові слова: прямі іноземні інвестиції, рейтинги, країни-інвестори, галузі, повномасштабне вторгнення росії в Україну.

Постановка проблеми. Прямі іноземні інвестиції (ПІІ) виступають важливим чинником залучення додаткових фінансових ресурсів для розвитку національної економіки України. Вони не лише сприяють впровадженню передових технологій та сучасного обладнання, але й істотно впливають на методи управління і ефективність підприємств. Особливо актуальною стає потреба у залученні іноземних інвестицій у часи повномасштабного вторгнення, коли економіка країни потребує додаткових ресурсів для забезпечення стабільності та підтримки бізнесу різного масштабу.

Умови повномасштабного вторгнення створюють необхідність використання іноземних інвестицій не лише для військових цілей чи компенсації бюджетного дефіциту, але й для збереження економічної стійкості. Особливо це стосується суб'єктів господарювання усіх рівнів: від малих до великих підприємств, що потребують фінансування для збереження і розвитку своїх виробничих потужностей та збалансованого функціонування [1].

Рейтинговий аналіз динаміки прямих іноземних інвестицій дозволить зрозуміти, як змінювалася зацікавленість іноземних інвесторів та стратегії вкладення коштів в умовах геополітичних ризиків та економічної нестабільності, також дозволить визначити оптимальні напрямки підвищення інвестиційної привабливості, сприяючи зміцненню економічної стійкості та розвитку України в умовах сучасних викликів.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Дослідженням сутності, складових, оцінки та моделювання прямих іноземних інвестицій займалися багато науковців, зокрема М. П. Бутка, С. К. Реверчук, С. В.

Степаненко, С. М. Тесля, О. І. Рогач, Н. Ю. Рекова, Л. Л. Тарангул, Т. В. Момот та інші.

К. Л. Маркевич [2] виокремив основні особливості впливу ПІІ на національну безпеку.

Обґрунтуванням доцільності застосування рейтингового підходу до оцінки інвестиційної привабливості України займалася К. М. Конакова [3], в своїй роботі вона запропонувала основні методичні підходи до оцінки інвестиційної привабливості національної економіки з використанням рейтингового методу.

П. М. Ковель [4] виконував дослідження динаміки та структури надходжень прямих іноземних інвестицій в Україні в умовах повномасштабного вторгнення та аналізував вплив офшорних зон на інвестиційну сферу економіки України.

О. М. Соколовська та Г. М. Пурій у своїх роботах [5-6] описують основні теоретичні засади категорії прямих іноземних інвестицій та аналізують їх сучасний стан напередодні повномасштабного вторгнення. Чуницька І. І. та Нізельська М. А. [7] висвітлюють соціально-економічні тенденції проблематики іноземного інвестування.

Мета статті – проведення рейтингового аналізу динаміки прямих іноземних інвестицій в Україну та визначення пріоритетних областей та галузей інвестування, основних країн-іноземних інвесторів.

Виклад основного матеріалу дослідження. На сучасному етапі розвитку світогосподарської системи жодна економіка неспроможна ефективно розвиватися лише за рахунок власних ресурсів, тому виникає нагальна потреба пошуку можливостей залучення необхідних ресурсів ззовні. Одним із таких ресурсів є іноземний капітал, що може

залучатися в економіку у вигляді іноземних інвестицій [8].

Залучення прямих іноземних інвестицій є ключовим пріоритетом економічної політики будь-якої країни. Залучені ПІІ сприяють реалізації значних технологічних проєктів, ефективнішому використанню національного ресурсного потенціалу та модернізації технологічної інфраструктури за рахунок впровадження передових технологій. Вони також сприяють розширенню міжнародних зв'язків та ведуть до зростання валової доданої вартості і стимулюють розвиток всіх галузей економіки країни [5].

Проблема недостатності внутрішніх інвестиційних ресурсів залишається однією з найважливіших викликів соціально-економічного розвитку України. Вона може бути вирішена за рахунок залучення іноземного капіталу, що відкриває нові можливості для

зростання економічної стійкості та просування національного господарства на міжнародному рівні [6].

Значна кількість внутрішніх і зовнішніх чинників впливають на поведінку зарубіжних інвесторів, які розглядають можливість здійснення прямих інвестицій. Внутрішні чинники пов'язані з економічною ситуацією в країні призначення, тоді як зовнішні чинники відносяться до умов, що склалися в самій країні інвестування. У періоди економічних криз і глобальних подій, що негативно впливають на життя населення і розвиток бізнесу, збільшуються інвестиційні ризики. Це може обмежувати активність зарубіжних інвесторів у здійсненні прямих інвестицій [7].

В таблиці 1 наведено рейтинг областей України (топ-20) за обсягом ПІІ у 2020-2022рр.

Таблиця 1

**Рейтинги областей України (топ-20) за обсягом ПІІ у 2020-2022рр.
(побудовано авторами за даними [9-10])**

№	Рейтинг 2020 р.		Рейтинг 2021 р.		Рейтинг 2022 р.	
	Область	Обсяг ПІІ, млн. дол.	Область	Обсяг ПІІ, млн. дол.	Область	Обсяг ПІІ, млн. дол.
1	Полтавська	573,0	Дніпропетровська	1640,8	м.Київ	1254,5
2	м.Київ	568,8	м.Київ	1554,5	Полтавська	480,9
3	Миколаївська	272,9	Полтавська	720,0	Львівська	366,4
4	Харківська	123,5	Запорізька	522,7	Вінницька	253,5
5	Чернігівська	122,8	Київська	348,9	Хмельницька	86,9
6	Одеська	119,6	Івано-Франківська	335,2	Тернопільська	57,9
7	Хмельницька	70,1	Донецька	304,0	Волинська	57,8
8	Волинська	50,3	Черкаська	238,5	Кіровоградська	56,6
9	Закарпатська	33,8	Хмельницька	210,9	Чернігівська	54,9
10	Тернопільська	24,3	Миколаївська	193,2	Закарпатська	18,7
11	Херсонська	21,5	Чернігівська	169,4	Чернівецька	13,0
12	Кіровоградська	10,6	Харківська	149,5	Одеська	9,4
13	Чернівецька	7,1	Херсонська	145,6	Сумська	0,4
14	Житомирська	3,2	Рівненська	134,0	Київська	-1,1
15	Львівська	-56,8	Львівська	121,6	Миколаївська	-24,9
16	Сумська	-59,5	Вінницька	121,3	Житомирська	-38,3
17	Київська	-87,6	Житомирська	116,0	Черкаська	-147,4
18	Вінницька	-90,7	Кіровоградська	89,8	Харківська	-154,6
19	Черкаська	-99,8	Одеська	51,6	Івано-Франківська	-202,7
20	Запорізька	-102,9	Закарпатська	50,8	Запорізька	-218,7

У 2020 році Полтавська область, м. Київ, Миколаївська, Харківська, Чернігівська та Одеська області виявилися найбільш привабливими для іноземних інвесторів, що підтверджується позитивною динамікою обсягів прямих іноземних інвестицій (ПІІ) у цих регіонах. Хоча Хмельницька, Волинська, Закарпатська, Тернопільська, Херсонська,

Кіровоградська та Чернівецька області демонструють менший рівень привабливості, вони все ще залишаються потенційно цікавими для іноземних інвестицій. Це свідчить про наявність можливостей для економічного розвитку та зростання в цих регіонах.

Однак, ситуація з іноземними інвестиціями в інших областях залишається

проблематичною. У деяких регіонах спостерігався відтік іноземного капіталу, що призвело до від'ємних обсягів ПІІ. Ця тенденція може слугувати сигналом для необхідності впровадження заходів та стратегій, спрямованих на покращення інвестиційної привабливості цих регіонів. Рекомендації можуть включати розробку інфраструктурних проєктів, спрощення регуляторних процедур, а також активне залучення міжнародних партнерів для інвестування в місцеву економіку.

Загалом, різні регіони України у 2020 р. демонстрували різний рівень привабливості для іноземних інвесторів. Регіони з позитивною динамікою ПІІ можуть слугувати прикладом для інших, а реалізація цілеспрямованих стратегій може допомогти збалансувати інвестиційний клімат країни та сприяти стабільному економічному зростанню в усіх областях.

У 2021 році найпривабливішими регіонами для іноземного інвестування в Україні були Дніпропетровська область та м. Київ. Особливо варто відзначити, що обсяги залучених прямих іноземних інвестицій (ПІІ) перевищували максимальні обсяги 2020 року майже в три рази. До числа найпривабливих для іноземних інвесторів регіонів також увійшли Полтавська, Запорізька, Київська, Івано-Франківська, Донецька, Черкаська, Хмельницька, Миколаївська, Чернігівська, Харківська та Херсонська області.

Варто відзначити, що, за винятком Сумської та Луганської областей, усі інші регіони мали позитивне значення обсягів прямих іноземних інвестицій. Крім того, окрім Тернопільської та Чернівецької областей, усі інші регіони мали рівень ПІІ, що перевищував обсяг інвестицій Волинської області у 2020 році, що завершувала рейтинг дев'яти найбільш інвестиційно привабливих областей України.

Таким чином, інвестиційна привабливість України у 2021 році значно покращилася, що свідчить про позитивні зміни в економічному кліматі країни та зростаючу довіру іноземних інвесторів до українських регіонів. Цей прогрес створював нові можливості для економічного розвитку та створення сприятливих умов для подальшого залучення інвестицій.

У 2022 році найпривабливішим регіоном для іноземного інвестування в Україні

залишалося м. Київ. Полтавська область, що зайняла другу позицію, поступалася Києву майже вдвічі за обсягами залучених інвестицій.

До числа привабливих для іноземного інвестування у 2022 році також увійшли Львівська та Вінницька області. Однак, загалом спостерігалася помітне зниження обсягів прямих іноземних інвестицій (ПІІ) порівняно з попереднім роком. Якщо у 2021 році друга група привабливих областей отримувала ПІІ у обсязі 500-700 млн. доларів США, то у 2022 році ці показники становили менше 500 млн. доларів США. Третя група найбільш привабливих для іноземних інвестицій областей включала Хмельницьку, Тернопільську, Волинську, Кіровоградську та Чернігівську області, де обсяг ПІІ становив від 55 до 87 млн. доларів США.

Варто зазначити, що за Київською, Миколаївською, Житомирською, Черкаською, Харківською, Івано-Франківською, Запорізькою, Рівненською та Дніпропетровською областями спостерігався відтік іноземного інвестиційного капіталу, і обсяги ПІІ були від'ємні. Це свідчить про значні виклики, з якими зіткнулися ці регіони в умовах кризи, спричиненої повномасштабним вторгненням, що потребує стратегічних заходів для покращення інвестиційного клімату та залучення іноземного капіталу в майбутньому.

Розглядаючи дані рейтингів областей України за рівнем привабливості для іноземних інвесторів за 2020-2022 роки, можна зробити кілька висновків щодо динаміки інвестиційної привабливості областей України та їх змін у кількісному вираженні.

У 2020 році Полтавська область, м. Київ та Миколаївська область визначалися як лідери за інвестиційною привабливістю. Однак, у 2021 році ситуація кардинально змінилася, і Дніпропетровська область стала лідером, суттєво випередивши за обсягами залучених ПІІ м. Київ та Полтавську область. У 2022 році динаміка рейтингу знову різко змінилася, і лідерами стали м. Київ, Полтавська, Львівська та Вінницька області.

Західні області, такі як Львівська та Вінницька, показали різке підняття у рейтингу у 2022 році. Наприклад, Львівська область, що раніше займала 15-ту позицію, раптово піднялася на 3-тю позицію. Вінницька

область також продемонструвала значне підвищення, піднявшись на 4-те місце порівняно зі своїм попереднім рейтингом.

З іншого боку, Харківська область втрачала свої позиції, знижуючись з 4-ої у 2020 році до 18-ої у 2022 році. Запорізька та Дніпропетровська області, хоча і показали різке підвищення у 2021 році, суттєво втратили свої позиції у 2022 році. Запорізька область, що раніше була на 20-му місці в 2020 році та на 4-ому в 2021 році, опинилася на 20-ій позиції у 2022 році. Дніпропетровська область також характеризувалася суттєвими змінами, знаходячись на 25-ій позиції в 2020 році, лідируючи в 2021 році і опинившись на 22-ій позиції у 2022 році.

Ці зміни відображають не лише вплив економічних факторів, але й геополітичну нестабільність, зумовлену повномасштабним

вторгненням росії в Україну. Наприклад, значне підвищення рейтингів Львівської та Вінницької областей можна пояснити їхньою відносною безпекою порівняно з регіонами, що знаходяться ближче до зони бойових дій. Це свідчить про те, що інвестори шукають стабільніші регіони для вкладень, що знаходяться далі від конфліктних зон.

Загалом, динаміка інвестиційної привабливості регіонів України демонструє, наскільки важливим є забезпечення стабільності та безпеки для залучення іноземних інвестицій. Регіони, що можуть запропонувати такі умови, стають більш привабливими для інвесторів, навіть у складних геополітичних умовах.

На рис. 1 наведена діаграма динаміки нормованого рейтингу країн-лідерів за обсягом інвестицій в Україну у 2019-2022 рр.

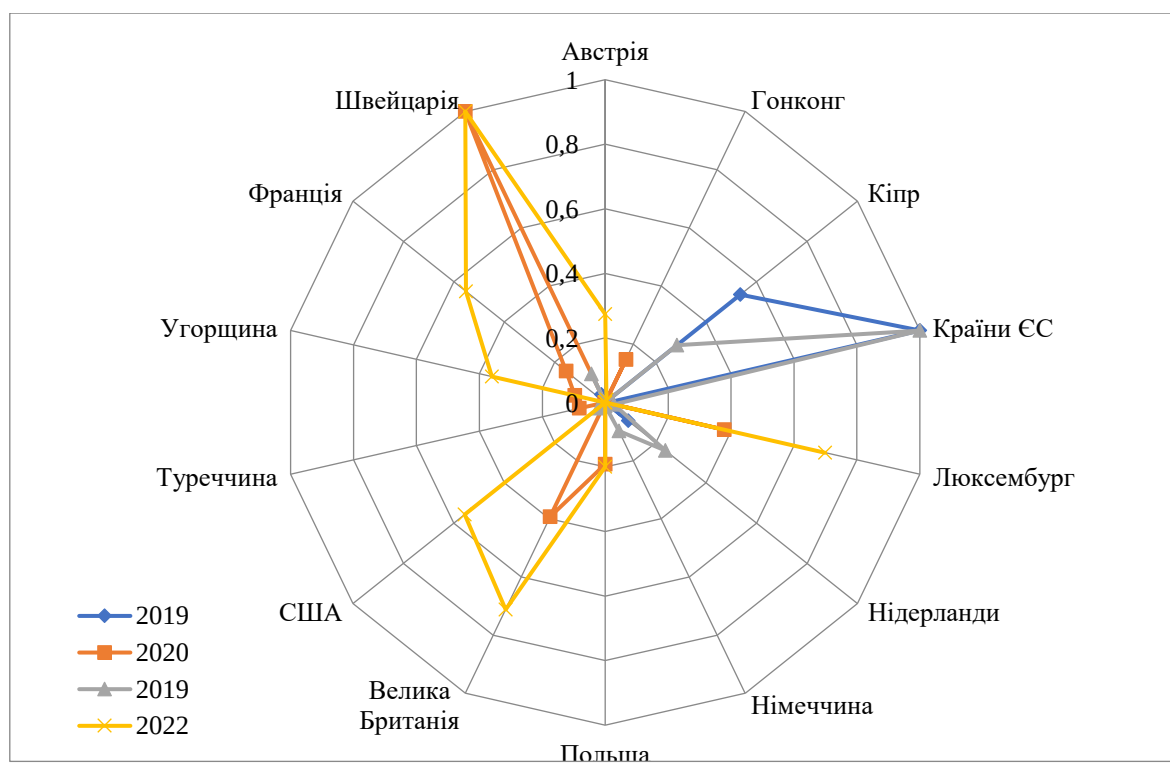

Рис. 1. Динаміка нормованого рейтингу країн-лідерів за обсягом інвестицій в Україну у 2019-2022 рр. (побудовано авторами за даними [9-10])

У 2019 році країни Європейського Союзу, зокрема Кіпр, виступали лідерами за обсягами іноземних інвестицій в Україну, їхні обсяги інвестицій перевищували обсяги від усіх інших країн у рейтингу у 4-10 разів. Зокрема, країни ЄС взяли на себе значну частку іноземних інвестицій в Україну, що стало вагомим чинником для економічного розвитку країни. Особливо виділявся Кіпр, обсяги

інвестицій з якого у 4-10 разів перевищували обсяги ПП з інших країн.

До числа провідних інвесторів також входили Нідерланди, що спрямовували значні обсяги інвестицій і були ключовим інвестором в Україні. У 2019 р. росія теж фігурувала у списку основних іноземних інвесторів, але 2019 рік став останнім, коли вона потрапила до цього переліку через суттєві зміни у

зовнішньоекономічних відносинах між країнами у наступні роки. Крім того, серед країн-основних інвесторів України були Швейцарія, Польща, Угорщина, Люксембург, Англія та Франція, що свідчило про різноманітність джерел іноземних інвестицій та широкий спектр міжнародних партнерств України на той час.

У 2020 році Швейцарія відзначилася значними обсягами прямих іноземних інвестицій (ПІІ) в Україну, перевершуючи будь-яку іншу країну в рейтингу в 2,5 рази. Крім того, суттєвими обсягами ПІІ характеризувалися Сполучене Королівство та Люксембург. Також у 2020 році до числа впливових інвесторів України також відносилися Польща, Франція, Гонконг, Угорщина та Туреччина. Важливо зазначити, що обсяги ПІІ від кожної з цих країн зменшилися майже в 10 разів через світову кризу, спричинену пандемією COVID-19.

Дані, представлені на рис.1, демонструють не лише географічні зміни в структурі іноземних інвестицій, але й підкреслюють вплив глобального контексту розвитку на обсяги інвестицій, інвестиційну привабливість України.

У 2021 році лідерами з іноземного інвестування в Україну знову стали країни ЄС та Кіпр, їхні обсяги інвестицій перевищували обсяги від інших країн у рейтингу в 3-7 разів. Серед інших значущих інвесторів були Нідерланди, Німеччина, Швейцарія, США, Люксембург, Польща, Сполучене Королівство та Франція. Хоча структура основних країн-інвесторів у 2021 році була подібна до 2019 року, варто зазначити, що з переліку основних інвесторів зникли Угорщина та росія, а натомість з'явилися США та Німеччина. Обсяги ПІІ повернулися до рівнів 2019 року та навіть дещо перевищили їх. Ця тенденція свідчить про поступове відновлення інвестиційного клімату в Україні після пандемії та зміцнення позицій країни на міжнародному ринку інвестицій.

У 2022 році, під час кризи, пов'язаної з повномасштабним вторгненням росії в Україну, Швейцарія, Сполучене Королівство та Люксембург знову стали лідерами з

іноземного інвестування в Україну, як і в кризовому 2020 році. До групи впливових інвесторів у 2022 році також входили Польща, США, Франція, Угорщина, Австрія, Гонконг та Данія. Однак, варто зазначити, що обсяги прямих іноземних інвестицій (ПІІ) від кожної з цих країн знову впали майже в 10 разів у порівнянні з довоєнним 2021 роком, що повторює кризову динаміку, характерну для пандемічного 2020 року.

У порівнянні з некризовими роками (2019 р. та 2021 р.) лідерство в іноземних інвестиціях в Україну належало країнам Європейського Союзу, зокрема Кіпру та Нідерландам. Натомість у проблемні роки (2020 р. та 2022 р.) основними іноземними інвесторами України були Швейцарія, Сполучене Королівство та Люксембург. Таким чином, зазначені країни стабільно відносяться до основних іноземних інвесторів України у кризові періоди.

В таблиці 2 наведено рейтинги галузей України (топ-10) за обсягом ПІІ у 2020-2022 рр.

Як свідчать дані табл.2, у 2019 році основна частина іноземних інвестицій спрямовувалася іноземними інвесторами в промисловість, оптову та роздрібну торгівлю, фінансову та страхову діяльність, а також операцій з нерухомим майном.

У 2020 році відбулося значне зрушення у пріоритетах інвесторів. Прямі іноземні інвестиції були спрямовані головним чином у сферу інформаційних та телекомунікаційних технологій, а також у фінансову та страхову діяльність. Це відображало глобальну тенденцію до цифровізації та зростання попиту на фінансові послуги в умовах пандемії. У 2021 році фіксувалося зростання обсягів прямих іноземних інвестицій - на кінець року склали понад 62 мільйони доларів США. Це свідчить про відновлення інвестиційної активності після складного 2020 року та оптимістичні настрої інвесторів щодо економічних перспектив України.

У 2020 році найбільш привабливими галузями для іноземних інвесторів в Україні були фінансова та страхова діяльність, сільське, лісове та рибне господарства.

Таблиця 2

**Рейтинги галузей України (топ-10) за обсягом ПП у 2020-2022 рр.
(побудовано авторами за даними [9-10])**

№	Рейтинг 2020р.		Рейтинг 2021р.		Рейтинг 2022р.	
	Галузь	Обсяг ПП, млн. дол.	Галузь	Обсяг ПП, млн. дол.	Галузь	Обсяг ПП, млн. дол.
1	Інформація та телекомунікації	373,8	Промисловість	4039,5	Фінансова та страхова діяльність	1078,9
2	Фінансова та страхова діяльність	226,0	Переробна промисловість	1867,7	Торгівля автотрансп. засобами	680,1
3	Сільське, лісове та рибне господарство	224,6	Добувна промисловість	1730,5	Інформація та телекомунікації	570,5
4	Виробництво харчових продуктів	224,1	Сільське, лісове та рибне господарство	1127,8	Сільське, лісове та рибне господарство	378,3
5	Діяльність у сфері адмін. обслуговування	174,7	Металургійне виробництво	1013,8	Транспорт, складське господарство	159,6
6	Постачання електроенергії, газу	97,6	Торгівля автотрансп. засобами	656,7	Виробництво харчових продуктів	85,8
7	Виготовлення виробів з деревини, поліграфія	90,5	Фінансова та страхова діяльність	644,6	Вигот. виробів з деревини, поліграфія	61,0
8	Виробництво гумових і пластмасових виробів	81,9	Постачання електроенергії, газу	435,6	Виробництво фарм. препаратів	25,6
9	Професійна, наукова та технічна діяльність	79,2	Операції з нерухомим майном	347,3	Машинобудування	23,8
10	Добувна промисловість і розроблення кар'єрів	33,5	Виробництво хімічних речовин	300,9	Виробництво меблів, ремонт і монтаж	20,4

Виробництво харчових продуктів, напоїв та тютюнових виробів стало ключовою галуззю у 2020 році, де інвестори знаходили можливості для розширення та модернізації виробничих потужностей. Крім того, діяльність у сфері адміністративного та допоміжного обслуговування виявилася привабливою через розвиток бізнес-інфраструктури та послуг для компаній.

Загалом, аналіз структури інвестицій показує, що в умовах кризових явищ, таких як пандемія COVID-19, повномасштабне вторгнення росії в Україну, іноземні інвестори активно шукали нові можливості в різних галузях української економіки. У 2020 році такими галузями стали: виготовлення виробів з деревини, виробництво паперу та поліграфічна діяльність, виробництво гумових і пластмасових виробів, іншої неметалевої мінеральної продукції, а також професійна, наукова та технічна діяльність.

У 2021 році найбільш привабливими галузями для іноземних інвесторів в Україні виявилися видобувна та переробна промисловість. Так, добувна промисловість і розроблення кар'єрів були привабливими для іноземних інвесторів як ключові сегменти для

видобутку ресурсів. Сільське, лісове та рибне господарство залишалося привабливим сектором завдяки потужному потенціалу аграрного сектора України. Металургійне виробництво та виробництво готових металевих виробів, крім виробництва машин і устаткування, були стратегічно важливими напрямками для іноземних інвесторів, спрямованими на розвиток важкої промисловості. Оптова та роздрібна торгівля, ремонт автотранспортних засобів і мотоциклів залишалися важливими для іноземних інвесторів, представляючи можливості для розширення комерційної діяльності. Фінансова та страхова діяльність також залишалася в сфері інтересів, оскільки розвиток фінансового сектору є важливим для стабільності економіки. Постачання електроенергії та газу продовжували бути стратегічно важливими секторами для інвестицій. Операції з нерухомим майном, виробництво хімічних речовин і продукції, гумових і пластмасових виробів, іншої неметалевої мінеральної продукції, а також харчових продуктів, напоїв та тютюнових виробів залишалися привабливими галузями для інвестицій.

У 2022 році в Україні спостерігалася зміна акцентів у виборі галузей привабливих для іноземних інвесторів. Фінансова та страхова діяльність залишалися привабливими для інвесторів, оскільки стабільність фінансового ринку та розвиток страхових послуг продовжували визначати економічне зростання. Оптова та роздрібна торгівля, ремонт автотранспортних засобів і мотоциклів знову стали важливими секторами, де іноземні інвестори могли розширювати комерційні можливості відповідно до ринкових потреб. Сектор інформаційних та телекомунікаційних технологій також став об'єктом підвищеного інтересу, оскільки цифрові технології виступали визначальними напрямками розвитку економіки, а Україна характеризувалася значним потенціалом для створення інноваційних рішень у цьому секторі.

Сільське, лісове та рибне господарство залишалося ключовим сектором, де іноземні інвестори мали можливість вкладати кошти в аграрний сектор та впроваджувати сучасні практики сільськогосподарського виробництва. Транспорт, складське господарство, поштова та кур'єрська діяльність у 2022 році знову стали привабливими секторами для інвесторів, оскільки забезпечували ефективні та надійні логістичні ланцюги, що є важливою умовою розвитку бізнесу та торгівлі.

Виробництво харчових продуктів, напоїв та тютюнових виробів залишалося стабільним сектором для інвестицій, де іноземні інвестори могли розширювати виробничі потужності і виробляти якісні продукти для українського та світового ринків. Виготовлення виробів з деревини, виробництво паперу та поліграфічна діяльність, виробництво фармацевтичних продуктів і фармацевтичних препаратів, машинобудування, виробництво меблів, іншої продукції, ремонт і монтаж машин і устаткування також привертали увагу іноземних інвесторів завдяки їхній важливій ролі у виробництві та споживчому секторі.

Усі ці тенденції сприяли диверсифікації інвестиційного портфеля іноземних інвесторів в Україні.

Аналізуючи рейтинги найбільш привабливих галузей для іноземних інвесторів в Україні протягом 2020-2022 років, можна виявити цікаві тенденції та зміни. У 2020 році

найбільш привабливою для інвесторів виявилася інформаційна та телекомунікаційна галузь, однак у 2021 році ця галузь втратила свою позицію в першій десятці, а в 2022 році повернулася на третє місце. Це може бути пов'язано зі стрімкими змінами у технологічному світі та змінами в попиті на послуги галузі.

У 2021 році лідером стала промисловість, що свідчить про зростання інтересу до виробничого сектору. Проте, у 2022 році перше місце здобула фінансова та страхова діяльність, що вказує на її високу стабільність та привабливість для інвесторів. Варто відзначити, що фінансова та страхова діяльність, що в 2020 році займала друге місце, у 2022 році піднялася на перше місце, підкреслюючи її стратегічне значення та високий рівень довіри інвесторів до цього сектору. Сільське господарство залишалося стабільно привабливим для іноземних інвесторів, тримаючи третю позицію у 2020 році і четверту позицію як у 2021, так і у 2022 роках. Це свідчить про постійний інтерес до аграрного сектору та його потенціал для розвитку в Україні.

Стабільно високим рівнем інвестиційної привабливості також характеризувалася галузь виробництва харчових продуктів, що обумовлено постійним попитом на продукцію харчової промисловості та її важливістю для експорту та внутрішнього ринку.

Висновки. В результаті проведеного дослідження було побудовано рейтинги областей України за рівнем залучення ІІІ та проаналізовано зміну цих рейтингів впродовж 2020-2022 рр. Установлено, що у 2020-2022 рр. фіксувалося: значне зростання інвестицій у 2021 р.; доволі подібне розташування областей у рейтингу 2020 р. та 2022 р.; підвищення інвестиційної привабливості західних областей України з початком повномасштабного вторгнення.

У докризові роки (2019 р. та 2021 р.) основними країнами-іноземними інвесторами України були країни Європейського Союзу, зокрема Кіпр та Нідерланди. У кризові роки (2020 р. - пандемія COVID-19, 2022 р. – повномасштабне вторгнення росії в Україну) рейтинг країн-інвесторів очолювали Швейцарія, Сполучене Королівство та

Люксембург. У 2022 р. обсяг ПІІ від кожної країни зменшився майже в 10 разів у порівнянні з довоєнним 2021 р., тобто повторилася кризова динаміка зміни ПІІ, характерна для пандемічного 2020 р. У 2019 р. та 2021 р. відповідно інвестиції від кожної з топових країн-інвесторів становили близько 5 млрд. доларів США. У той час як у кризові 2020 р. та 2022 р. обсяги інвестицій із зазначених вище країн значно зменшилися, складаючи близько 500 млн. доларів та 350 млн. доларів відповідно.

За результатами проведеного дослідження побудовано рейтинги галузей України за рівнем залучення ПІІ та проаналізовано зміну цих рейтингів впродовж 2020-2022 рр. Установлено, що у 2021 р. найбільш привабливими для іноземних інвесторів були ресурсоємні галузі промисловості, такі як добувна, переробна, металургійна тощо) У 2020 р. та 2022 р. – галузі фінансової діяльності, торгівлі та телекомунікацій.

Список літератури

1. Шубалий О. Аналіз поведінки європейських інвесторів під час війни в Україні. *Економічний форум*. 2023. № 4. С. 50-55.
2. Маркевич К. Л. Регулювання ПІІ в контексті національної безпеки: міжнародний досвід та висновки для України. *Теоретичні і прикладні питання економіки : збірник наукових праць*. 2020. № 1 (40). С. 141-153.
3. Конакова К. М. Оцінка та напрями покращення інвестиційної привабливості України: рейтинговий підхід. *Науковий вісник Ужгородського національного університету*. 2019. Випуск 29, частина 1. С.84-90.
4. Ковель П. М. Аналіз надходження прямих іноземних інвестицій в Україну. *Бізнесінформ*. 2024. № 3. С. 87-95.
5. Соколовська О. М. Прямі іноземні інвестиції в економіці України: стан і проблеми залучення. *Вісник економічної науки України*. 2021. № 2. С. 92-99.
6. Пурій Г. М. Сучасний стан та основні тенденції залучення прямих іноземних інвестицій в економіку України. *Гроші, фінанси і кредит*. 2020. Вип. 44. С. 199-203.
7. Чуницька І. І., Нізельська М. А. Прямі іноземні інвестиції в Україну: проблеми та шляхи їх вирішення. *Приазовський економічний вісник*. 2019. Вип. 3. С. 118-122.
8. Бочарова Ю. Г., Федотова Т. А., Лижник Ю. Б., Бойко Ю. О., Іщенко О. В. Прогнозування обсягів ПІІ країн на основі показників їх інвестиційної привабливості. *Вісник Донецького національного університету економіки і торгівлі ім. Михайла Туган-Барановського. Серія: Економічні науки*. 2022. № 2(77). С. 73-83.
9. Прямі іноземні інвестиції (ПІІ) в Україну. Мінфін. URL: <https://index.minfin.com.ua/ua/economy/fdi>.
10. Офіційний сайт Державного комітету статистики України URL : www.ukrstat.gov.ua.

References

1. Shubalyi, O. (2023). *Analiz povedinky yevropeiskyykh investoriv pid chas viiny v Ukraini* [Analysis of the behavior of european investors during the war in Ukraine]. *Ekonomichnyi forum* [Economic Forum], no. 4. pp. 50-55.
2. Markevych, K. L. (2020). *Rehuliuvannia PII v konteksti natsionalnoi bezpeky: mizhnarodnyi dosvid ta vysnovky dlia Ukrainy* [Regulation of FDI in the context of national security: international experience and conclusions for Ukraine]. *Teoretychni i prykladni pytannia ekonomiky : zbirnyk naukovykh prats* [Theoretical and applied issues of economics: a collection of scientific papers], no. 1 (40). pp. 141-153.
3. Konakova, K. M. (2019). *Otsinka ta napriamy pokrashchennia investytsiinoi pryvablyvosti Ukrainy: reityhovyi pidkhid* [Assessment and directions for improving the investment attractiveness of Ukraine: a rating approach]. *Naukovyi visnyk Uzhhorodskoho natsionalnoho universytetu* [Scientific Bulletin of the Uzhhorod National University], ed. 29, ch. 1. pp. 84-90.
4. Kovel, P. M. (2024). *Analiz nadkhodzhennia priamykh inozemnykh investytsii v Ukrainu* [Analysis of the inflow of foreign direct investment into Ukraine]. *Biznesinform* [Business inform], no. 3. pp. 87-95.

5. Sokolovska, O. M. (2021). *Priami inozemni investytsii v ekonomitsi Ukrainy: stan i problemy zaluchennia* [Direct Foreign Investments in the Ukrainian Economy: State and Problems of Attracting]. *Visnyk ekonomichnoi nauky Ukrainy* [Herald of economic science of Ukraine], no. 2. pp. 92-99.

6. Purii, H. M. (2020). *Suchasnyy stan ta osnovni tendentsiyi zaluchennya pryamykh inozemnykh investytsiy v ekonomiku Ukrayiny* [The current state and main trends of foreign direct investment attraction in the economy of Ukraine]. *Hroshi, finansy i kredyt* [Money, finance and credit], no. 44. pp.199-203.

7. Chunytska, I. I., Nizelska, M. A. (2019). *Priami inozemni investytsii v Ukrainu: problemy ta shliakhy yikh vyrishennia* [Direct Foreign Investment in Ukraine: Problems and Ways for Their Decision]. *Pryazovskyi ekonomichnyi visnyk* [Priazov Economic Herald], iss. 3 pp. 118-122.

8. Bocharova, Yu. H., Fedotova, T. A., Lyzhnyk, Yu. B., Boiko, Yu. O., Ishchenko, O. V. (2022). *Prohnozuvannia obsiahiv PII krain na osnovi pokaznykiv yikh investytsiinoi pryvablyvosti* [Forecasting the volume of FDI of countries based on indicators of their investment attractiveness]. *Visnyk Donetskoho natsionalnoho universytetu ekonomiky i torhivli im. Mykhaila Tugan-Baranovskoho. Seriya: Ekonomichni nauky* [Bulletin of the Donetsk National University of Economics and Trade named after Mykhailo Tugan-Baranovskyi. Series: Economic Sciences], no. 2(77). pp. 73-83.

9. *Priami inozemni investytsii (PII) v Ukrainu* [Foreign direct investment (FDI) in Ukraine]. Minfin. Available at : <https://index.minfin.com.ua/ua/economy/fdi>.

10. *Derzhavnyj komitet statystyky Ukrainy* [State Statistics Committee of Ukraine]. Available at : www.ukrstat.gov.ua.

Objective. The objective of the article is to conduct a rating analysis of the dynamics of direct foreign investment in Ukraine and to determine the priority areas and industries for investment and the main foreign investor countries.

Methods. During the research, the following methods were used: an analysis method (to study the dynamics of foreign direct investment in Ukraine), a comparison method (to compare the volume of FDI between different regions, different industries and by receiving countries), a graphic method (to display the dynamics of the normalized rating of the leading countries by the volume of investments in Ukraine) the normalization method (to normalize the indicators of FDI inflows from various countries to Ukraine during 2019-2022) and the rating method (and to build a rating of the regions and industries of Ukraine that received the most FDI during the studied period).

Results. As a result of the conducted research, the rankings of the regions of Ukraine according to the level of receiving FDI were constructed and the changes in these ratings during 2020-2022 were analyzed. The main trends can be defined as: a significant increase in investments in 2021; rather similar location of regions in the 2020 rating, and 2022; the growth of investment attractiveness of the western regions of Ukraine with the beginning of a full-scale invasion.

In the pre-crisis years of 2019 and 2021, the leadership in foreign investments in Ukraine belonged to the countries of the European Union, as well as Cyprus and the Netherlands. In the crisis years of 2020 (the COVID-19 pandemic) and 2022 (the war), Switzerland, England and Luxembourg lead the rating of investor countries. This dynamic is repeated in two crisis periods. In 2022 the volume of FDI from each country fell almost 10 times compared to pre-war 2021. that is, the crisis dynamics of changes in FDI, characteristic of the pandemic 2020, were repeated. In 2019 and 2021, respectively, investments from each of the top investor countries amounted to about 5 billion US dollars. While in the crisis years of 2020 and 2022, these volumes decreased significantly, amounting to about \$500 million and \$350 million, respectively.

Ratings of Ukrainian industries by the level of receiving FDI were also constructed and changes in these ratings during 2020-2022 were analyzed. In 2021 at the top of the rating were resource-intensive branches of industry, such as mining, processing, metallurgy, etc.) In 2020. and 2022 - financial, trade and telecommunications industries.

Key words: foreign direct investments, ratings, investor countries, industries receiving investments, full-scale russian invasion of Ukraine.

Надійшла до редакції 03.04.2024